

дентів, а також творчу активність, професійну та соціальну компетентність майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арановский М.Г. Музыка как форма интеллектуальной деятельности / М.Г.Арановский. — [2-е изд.]. — М. : Издательская группа URSS, 2009. — 240 с.
2. Асафьев Б.В. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании / Б.В.Асафьев. — [Ред. Е.М.Орловой; 2-е изд.]. — Л. : Музыка, 1973. — 144 с.
3. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. — М. : Сов. энциклопедия, 1969. — 607 с.
4. Готсдинер А.Л. Музыкальная психология / А.Л.Готсдинер. — М. : ИВ Магистр, 1993. — 192 с.
5. Ішук В. Контекстне навчання як інноваційна технологія професійної підготовки майбутніх учителів // Гуманітарний вісник. — № 24. — 2012. — С. 117-120.
6. Сохор А.Н. Воспитательная роль музыки / А.Н.Сохор. — [2-е изд., доп.]. — Л. : Музыка, 1975. — 61 с.
7. Цагарелли Ю.А. Психология музыкально-исполнительской деятельности / Ю.А.Цагарелли — СПб. : Изд-во «Композитор-Санкт-Петербург», 2008. — 368 с.
8. Цыпин Г.М. Обучение игре на фортепиано / Г.М.Цыпин. — М. : Просвещение, 1984. — С. 159-173.

РЕАЛИЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

УДК 378.147:811.161.2

Марія Оліяр

У статті розкрито теоретичні основи компетентнісного підходу в процесі лінгвістичної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Проаналізовано сучасний стан проблеми реалізації компетентнісного підходу в професійній підготовці студентів.

Ключові слова: компетентність, компетентнісний підхід, лінгвістична підготовка вчителя початкових класів, комунікативно-стратегічна компетентність вчителя.

РЕАЛИЗАЦИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА В ПРОЦЕССЕ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

В статье раскрыты теоретические основы компетентностного подхода в процессе лингвистической подготовки будущих учителей начальных классов. Проанализировано современное состояние проблемы реализации компетентностного подхода в профессиональной подготовке студентов.

Ключевые слова: компетентность, компетентностный подход, лингвистическая подготовка учителя начальных классов, коммуникативно-стратегическая компетентность учителя.

THE IMPLEMENTATION OF COMPETENCE APPROACH IN THE PROCESS OF LINGUISTIC EDUCATION OF FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS

Mariya Oliyar

The article includes the analysis of theoretical bases for the competence approach in the process of linguistic education of future elementary school teachers. It also analyses the state of the problem of implementation of competency approach in the professional education of students.

Key words: competence, competence approach, linguistic education of the elementary school teacher, communicative-strategic competence of the elementary school teacher.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Сучасні тенденції суспільного розвитку в Україні, зумовлені входженням нашої держави у світову спільноту, визначають зміни філософії освіти, освітніх систем і моделей навчання. «Приєднання України до Європейського освітнього простору вимагає реформування системи освіти з метою органічної інтеграції національної системи освіти у світову» [6, с. 4]. Авторитарна педагогіка, що ґрунтувалася на засадах пріоритету державних інтересів і цінностей над особистісними, відходить у минуле. Натомість гуманістична парадигма освіти, яка утверджується в українському освітньому просторі, передбачає орієнтацію на особистість студента, його професійну компетентність, вміння жити в сучасному інформаційному суспільстві, оволодіння навичками пошуку інформації, здатність до самонавчання упродовж життя, самовизначення [5, с. 10-11], конкурентоспроможності на ринку праці, що забезпечується розбудовою вищої освіти на компетентісно-орієнтованих засадах.

Такі кардинальні зміни у підготовці майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності викликані й новими підходами до розвитку особистості молодшого школяра, що передбачають не просто озброєння його знаннями, а розвиток мислення учнів без нанесення шкоди їх психічному та фізичному здоров'ю.

Хоча проблема здійснення компетентісного підходу розглядається у цілій низці наукових досліджень, необхідне додаткове вивчення завдань, змісту та методів формування професійних компетентностей майбутніх учителів початкових класів у зв'язку з особливостями отриманої спеціальності та умовами реалізації компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, її актуальність. Теоретичні засади підготовки вчителя до професійної діяльності, сутність і специфіку знань та умінь, які складають основу педагогічної компетентності, шляхи їх формування з'ясовували такі відомі вчені, як О.Абдулліна, А.Алексюк, М.Євтух, І.Зязюн, В.Кан-Калік, Н.Ничкало, В.Семиченко та ін. Специфіку професійної діяльності вчителя розкрили у своїх працях Е.Карпова, Н.Кічук, Н.Кузьміна, В.Якунін та ін.

Формування професійно-педагогічних якостей майбутніх учителів, гуманізація та гуманітаризація процесу професійно-педагогічної підготовки були предметом досліджень А.Богуш, О.Савченко, О.Сухомлинської, В.Буряк, Л.Кондрашової, З.Курлянд, А.Линенко, С.Литвиненко, Р.Хмелок та ін.

Різноманітні аспекти компетентнісного підходу розглядали у своїх працях такі відомі зарубіжні науковці, як Дж. Равен, Дж. Боуден, С.Масляч, М.Лейтер, Е.Шорт, Е.Тоффлер, Р.Уайт, А.Бермус, Р. Хайгергі, А. Мейхью, російські вчені В. Байденко, В. Болотов, Е.Бондаревська, В. Введенський, А. Вербицький, Г. Дмитрієв, І. Зімня, В. Красевський, С. Кульневич, А.Петров, В.Серіков, А.Хуторський та ін., а також вітчизняні науковці й практики Н. Бібік, А.Богуш, Г. Гавришак, І.Гудзик, Я. Кодлок, О. Локшина, С. Ніколаєнко, О. Овчарук, О.Пометун, К. Савченко, Л. Сень, С.Сисоева, О.Ситник, Г.Терещук, С.Трубачева та ін. Питання визначення структури та класифікації професійних компетентностей досліджували В. Сухомлін, В. Байденко, М. Жалдак та ін.

Аналіз публікацій з проблем професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, а також практичного досвіду, дозволяє зробити висновок про те, що професійна готовність учителя початкової школи – це цілісний комплекс компетентностей, що включають професійно значущі якості педагога, знання, уміння, практичний досвід, необхідні для достатнього рівня його кваліфікації і професіоналізму.

Однак дослідження сучасних учених свідчать, що у практиці підготовки майбутніх учителів недостатньо уваги приділяється формуванню складових їх професійної компетентності. Для цього треба вирішити низку теоретичних, методичних та практичних проблем.

Актуальність даного дослідження пов'язана з потребою початкової школи у професійно компетентних учителях.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз теоретичних засад компетентнісного підходу в лінгвістичній підготовці майбутніх учителів початкових класів загалом та їх комунікативно-стратегічної компетентності зокрема.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основними тенденціями розвитку системи вищої освіти сьогодні є: постійне оновлення змісту освіти з метою більш повного забезпечення потреб суспільства, у тому числі й майбутніх; орієнтація на забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці; формування у студента професійних та соціально-особистісних якостей, які б дозволили йому повністю реалізувати свій інтелектуальний потенціал; поглиблення автономії та забезпечення академічної незалежності закладів освіти, посилення їх зв'язків із роботодавцями як основними замовниками фахівців; розширення академічної мобільності студентів, що дозволить повніше реалізовувати їх інтелектуальний потенціал [6, с.4].

Результат освітньої роботи з молодшими школярами у зв'язку з їх віковими особливостями дуже великою мірою залежить від рівня професійної підготовки педагогів. Сучасний учитель початкової школи – це педагог-вихователь, який не тільки має бути готовим до процесу формування знань учнів з

навчальних предметів, але й уміти розкрити внутрішній потенціал молодших школярів, сприяти їх інтелектуальному розвитку та здійснювати виховний вплив на них через інтеграцію цінностей кожного навчального предмету, і в першу чергу, рідної мови. Тому заклади вищої педагогічної освіти покликані сьогодні готувати висококомпетентного спеціаліста, бо саме компетентність означає здатність педагога ефективно вирішувати завдання формування особистості молодших школярів у процесі їх навчання та виховання, розв'язувати проблемні ситуації, використовуючи здобуті у вузі знання, уміння та педагогічний досвід, здатність активно діяти [4, с. 103].

Компетентнісний підхід є важливою умовою підготовки майбутніх педагогів до життя та діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства. «Засобом формування особистості при цьому стають освітні технології, продуктом діяльності - особистість випускника вищого навчального закладу, який має бути компетентним не лише в професійній галузі, але й мати активну життєву позицію, високий рівень громадянської свідомості, бути компетентним при вирішенні будь яких завдань (задач), які ставить перед ним життя.

Таким чином, перехід до нового покоління галузевих стандартів вищої освіти, на основі компетентнісного підходу є необхідним етапом на шляху реформування системи освіти в Україні» [6, с.4].

Модернізація вищої педагогічної освіти зорієнтована на посилення практичної діяльнісної спрямованості процесу професійної підготовки майбутніх учителів, що зумовлює зміну змісту, методів, форм, технологій навчання на основі компетентнісно-діяльнісного підходу. При цьому змінюються цілі та кінцевий результат професійної освіти, що передбачає формування у студентів комплексу багатофункціональних надпредметних і міждисциплінарних компетентностей, які дають змогу випускникам всебічно реалізуватися в житті, інтегруватися у змінне соціальне середовище, успішно вирішувати професійні завдання, займатися самоосвітою та саморозвитком.

Як відомо, поняття «компетентісна освіта» з'явилося в США в кінці 80-х років минулого століття. Причиною його появи стала нездатність великої частини випускників вищих навчальних закладів інтегрувати та застосовувати одержані ними знання у конкретних ситуаціях та приймати ефективні рішення [13]. У країнах Євросоюзу компетентнісний підхід є стрижневою ідеєю в реформуванні неперервної освіти [8, с. 5-15].

У педагогічній науці і практиці компетентнісно-орієнтований підхід утвердився у кінці 80-х – на початку 90-х років ХХ ст. Ученими було з'ясовано структуру системи компетентностей, яка включає:

- ключові компетентності (міжпредметні та надпредметні), які визначаються як здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культурнодоцільні види діяльності, ефективно розв'язуючи актуальні індивідуальні, соціальні та інші проблеми;

- загально-галузеві компетентності, які набуває особа упродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі у всіх класах середньої школи, вищого навчального закладу і які відбиваються у розумінні «способу існування» відповідної галузі - тобто того місця, яке ця галузь займає у суспільстві, а також уміння застосовувати їх на практиці в рамках культурнодоцільної діяльності для розв'язування індивідуальних та соціальних проблем;

предметні компетентності, які набуває особа упродовж вивчення того чи іншого предмету, навчальної дисципліни у всіх класах середньої школи, вищого навчального закладу протягом конкретного навчального року або ступеня навчання [9, с. 2 - 6].

Однак досі в науковій літературі поняття «компетентний», «компетентність», «компетенція» трактуються дещо по-різному. Спільним у трактуванні в тлумачних словниках української мови поняття «компетентний» є значення: той, хто має достатні знання в якій-небудь галузі, який з чим-небудь добре обізнаний, тямущий; який ґрунтується на знанні, кваліфікації; який має певні повноваження, повноважний, повновладний [2]. Компетентність трактується як інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника вузу до виконання діяльності в певних професійних та соціально-особистісних предметних областях (компетенціях), який визначається необхідним обсягом і рівнем знань та досвіду у певному виді діяльності. Компетенція вклучає знання й розуміння (теоретичне знання академічної області, здатність знати й розуміти), знання, як діяти (практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій), знання, як бути (цінності як невід'ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті); предметну область, у якій індивід добре обізнаний і в якій він проявляє готовність до виконання діяльності [6, с. 1].

Об'єднуючою ланкою між компетентністю і компетенцією виступає діяльність, бо лише в діяльності одержані студентом знання виявляють себе як компетенція. Компетентність по суті є стратегією реалізації творчого потенціалу особистості, її здатністю і готовністю до діяльності в певній сфері, яка формується на основі одержаних у процесі професійної підготовки та самостійної навчальної роботи знань і досвіду.

Професійно-педагогічна компетентність учителя — це комплексна особистісна характеристика, яка відрізняється певними особливостями. Характеризуючи це поняття, учені (І. Зязюн, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, Е. Рогов, В. Серіков та ін.) називають: здатність педагога продуктивно вирішувати навчально-виховні завдання; єдність теоретичної і практичної готовності до здійснення своєї професійної діяльності; гармонійне поєднанням знань предмета, дидактики й методики викладання; культуру педагогічного спілкування; володіння прийомами і засобами саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації; уміння добирати адекватні засоби і методи з метою створення умов для розвитку особистості учня та інші якості вчителя.

Інтегроване визначення компетентності вклучає систему більш вузьких видів компетентностей, зокрема комунікативну, які, в свою чергу, теж є багатокомпонентними утвореннями і охоплюють когнітивну, операційно-технологічну, мотиваційну, етичну, соціальну і поведінкову складові [12].

Комунікативна компетентність визначається в педагогічній літературі як здатність людини встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми; сукупність знань, умінь і навичок у галузі вербальних і невербальних засобів для адекватного сприйняття і відображення дійсності в різних ситуаціях спілкування; конгломерат знань, мовних і немовних умінь і навичок спілкування, які передбачаються в ході природної соціалізації, навчання і виховання [1]. Стратегічна (компенсаторна) складова комунікативної компетент-

ності, поряд із граматичною, соціолінгвістичною, дискурсивною та ін., виокремлюється більшістю вчених, які вивчали питання компетентнісного підходу в лінгвістиці (Д.Хаймз, Дж. Шейлз, Л. Бахман та ін.). Названа вона і в базовому документі «Сучасні мови: вивчення, викладання, оцінка. Загальноєвропейська компетенція» (Страсбург, 1996).

У процесі формування комунікативно-стратегічної компетентності необхідно орієнтуватися на зміст ключових компетентностей, що відповідають вимогам Болонської системи до підготовки майбутніх фахівців, але одночасно враховувати й специфіку галузі знань, напрями підготовки і спеціальності. Так, найважливішими складовими професійної комунікативно-стратегічної компетентності, на наш погляд, є: наявність у студентів позитивної мотивації фахової підготовки; наявність ґрунтовних знань з предметів лінгвістичного циклу, уміння їх практичного застосування; володіння комунікативними стратегіями і тактиками; інтеграція знань з різних предметів фахової підготовки; здатність до постійного оновлення знань, самоосвіти; уміння та навички навчально-пізнавальної культури студентів; оволодіння творчим та критичним мисленням для того, щоб вибрати оптимальні шляхи вирішення професійних завдань відповідно до конкретної ситуації; професійна мобільність, тобто здатність швидко адаптуватися до змінених умов професійної діяльності. Остання складова пов'язана не лише з реаліями українського освітнього простору, але й із включенням української освіти в Болонський процес та необхідністю підготовки вчителя до роботи не тільки на теренах рідної держави, але й за її межами. До складу комунікативно-стратегічної компетентності входить комплекс компетенцій, серед яких: пізнавальна, інформаційна, організаторська, проєктувальна, діагностична, аналітична, прогностична, стимулювальна, оцінно-контрольна, творча, дослідницька, методична, конфліктологічна, рефлексивна, психологічна, соціальна, професійно-правова, громадянська та ін.

Компетентність є інтегральною характеристикою студента вищого навчального закладу як особистості і як майбутнього фахівця. Вона мусить бути реалізована в певній конкретній ситуації, а інакше є лише потенцією майбутнього фахівця. Отже, компетентним вважається вчитель, який може використати набуті знання, уміння, досвід для розв'язання проблем у конкретних умовах професійної діяльності [4, с.143]. Позитивний кінцевий результат цієї діяльності можливий лише тоді, коли людина глибоко зацікавлена в цьому, тобто розвинена її мотиваційна сфера. Поєднання знань, умінь та позитивної мотивації професійної діяльності, а також ініціативи, організаторських здібностей сприяють розвитку компетентності педагога, яка, в свою чергу, виявляється в його здатності моделювати та оцінювати власні професійні дії як у сьогоденні, так і на далеку перспективу.

Втілюючи в життя принципи компетентнісного підходу, вища освіта відходить від засад енциклопедизму та рухається в напрямі формування креативного мислення студентів, їх критичного ставлення до навчального матеріалу та процесу навчання в цілому, засвоєння знань, які становлять основу найважливіших компетентностей випускника [3, с. 8-12]. Цілком очевидно, що підготовку компетентних фахівців нової генерації, здатних професійно працювати в сучасних умовах, аналогічних яким вітчизняна освітня практика ще не знала, можна реалізувати лише на основі нових педагогічних техно-

логій, причому йдеться про інноваційність навчально-виховного процесу в педагогічних вузах загалом на демократичних, гуманних та гуманітарних засадах, а не лише про впровадження окремих розрізнених інноваційних технологій, яких у педагогічній літературі описано досить багато. Базовими підвалинами інноваційності та технологічності навчально-виховного процесу, безперечно, в сучасних умовах є особистісно-орієнтовані та інформаційно-комунікаційні технології.

Модернізація вищої професійної освіти на засадах компетентісно-діяльнісного підходу стосується усіх галузей, у тому числі й навчання української мови майбутніх учителів початкових класів та їх методичної підготовки. Найважливішими тенденціями розвитку лінгвістичної освіти майбутніх педагогів, як показує проведений нами аналіз, є утвердження її гуманістичних засад та необхідність перебудови системи вивчення предметів лінгвістичного циклу, в першу чергу, фундаментального курсу сучасної української мови, з метою сформувати мовну й мовленнєво-комунікативну компетенцію студента, який володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно доцільно користуватися засобами фахової мови відповідно до обраної професійної галузі. Тому «нині постає проблема інтенсифікації навчального процесу і, зокрема, навчання мови як основного каналу інформації, яким користується уся освітньо-виховна система» [7, с. 11].

Нові вимоги ставляться як до змісту навчального матеріалу, так і до методів та форм його викладання. Зокрема, курс сучасної української мови повинен включати не тільки систему спеціальних предметних знань та умінь, але й досвід їх творчого використання у процесі професійної діяльності, а також виховувати суспільно важливі риси особистості майбутнього педагога, його ціннісні орієнтації, формувати загальнонавчальні інтелектуальні та організаційні уміння, які складають основу навчально-пізнавальної культури студентів. Для цього необхідно переглянути діючі навчальні плани і програми з метою посилення їх практичної спрямованості, використовувати сучасні форми та методи навчання, виробити дієву систему оцінювання навчальних досягнень студентів. Отже, в сучасних педагогічних інститутах необхідне психолого-педагогічне обґрунтування системи освітніх заходів, яке вимагає глибоких наукових досліджень як формування змісту лінгвістичної освіти, так і технологій його ґрунтового вивчення студентами, активних методів і прийомів, які розвивають «пізнавальний інтерес, творче ставлення до діяльності» [10, с. 9].

Основою міцного засвоєння знань з української мови та формування комунікативно-стратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів є принцип науковості. Часто студенти не розуміють, що мова – такий же точний предмет, як і предмети природничо-математичного циклу. Він базується на вихідних методологічних поняттях, постулатах, достовірних теоріях, побудованих на фактах багатовікової історії мови, без глибокого розуміння яких вивчення матеріалу стає механічним. Якщо майбутні вчителі глибоко не усвідомлюють цього, то предмети лінгвістичного циклу, в першу чергу, курс сучасної української мови, здаються їм нудним, нецікавим або важким. Саме володіння основними поняттями курсу та вміння застосовувати здобуті знання на практиці свідчать про якість професійної підготовки майбутніх пе-

дагогів. Разом з тим, важливо не перевантажуватися курс мови на педагогічних факультетах зайвою термінологією та науковими даними, мало пов'язаними з майбутньою професійною діяльністю.

У сучасних умовах, коли кількість інформації з року в рік зростає небаченими досі темпами, необхідно постійно працювати над удосконаленням культури навчальної праці студентів, розвивати мотивацію до вдосконалення пізнавальних способів та прийомів. Для цього на лекційних та практичних заняттях використовуємо такі методичні підходи, за яких студент самостійно крок за кроком рухається від незнання до знання у різних видах навчальної діяльності, від конкретних фактів до теоретичних узагальнень, до відкриття істини, яке переживає як особисте досягнення, одержує насолоду від самого процесу навчальної праці, його стрункості, логіки, що є передумовою формування професійних компетентностей, у тому числі й комунікативно-стратегічної.

На жаль, розв'язання студентами завдань практичного плану в багатьох випадках свідчить про недостатньо розвинуті вміння застосовувати здобуті знання на практиці, а це значить, що професійна освіта все ще мало спрямована на забезпечення функціональної спрямованості її результатів, тобто на формування професійних компетентностей. У зв'язку з тим, що переважають репродуктивні форми навчання, у майбутніх учителів слабо сформоване професійне мовлення. Зміст вищої педагогічної освіти залишається занадто перевантаженим, що впливає на стан здоров'я студентів, їх інтерес до навчання. Аналіз курсових, дипломних робіт показує, що багато студентів відзначаються також слабким розвитком дослідницьких умінь та навичок. Спостереження за діяльністю студентів під час педагогічної практики показує, що фактичні помилки, які вони допускають на заняттях, закономірно переносяться в школу.

Однією з ефективних технологій, які сприяють покращенню професійної підготовки майбутніх учителів, вважаємо розвивальне навчання, у процесі якого важливе не лише засвоєння студентами предметних знань та умінь за допомогою різноманітних форм і методів, але й прийомів розумової діяльності і, як наслідок, раціональних способів самостійної навчальної роботи, що є однією із складових комунікативно-стратегічної компетентності. Такого підходу вимагають сучасні зміни в структурі фахової підготовки майбутніх учителів, які загалом можна назвати модульно-розвивальним навчанням, оскільки основний акцент робиться на самостійну роботу студентів. У зв'язку з цим виникає потреба у більш гнучкому керуванні та самокеруванні їх навчально-пізнавальною діяльністю, в інтеграції знань та умінь, їх комплексності, єдності. Дієвим у цьому плані, на нашу думку, є особистісно-прагматичний підхід у професійній підготовці, за яким знання лише тоді опановуються успішно, коли студент усвідомлює їх доцільність, тобто можливість використати як засіб майбутньої професійної діяльності.

Ми спрямовували зусилля на таку організацію навчально-виховного процесу з сучасної української мови, при якій відбувалося не лише викладання матеріалу та закріплення і відтворення його студентами, але й пошукова діяльність майбутніх учителів. Це проблемне навчання із включенням евристичної діяльності, яке допомагало знаходити алгоритми дій у стандартних

комунікативних ситуаціях та способи розв'язання нестандартних завдань, елементи експериментальних досліджень лінгвістичних явищ, що сприяло формуванню системного критичного мислення студентів, усвідомленого вивчення матеріалу на основі осмислення системних зв'язків між мовними явищами та активного застосування їх у практиці спілкування. Такий підхід дає змогу розвивати у майбутніх учителів інтегративний тип пізнання [11, с. 55], який обов'язково передбачає зв'язок нового матеріалу з уже вивченим і включення його в систему здобутих знань, а також міжпредметні зв'язки.

Основна увага зверталася на засвоєння лінгвістичних закономірностей і понять, визначених програмою, можливість органічного включення вже засвоєних понять у матеріал нової теми, в нову навчальну комунікативну ситуацію у зв'язку з новим матеріалом, який вивчається. Важливе значення надавалося повторенню вивчених явищ і закономірностей на основі їх практичного застосування у процесі виконання вправ та завдань з української мови в аудиторній та самостійній роботі студентів.

Запропоновані нами підходи до лінгвістичної підготовки майбутніх учителів початкових класів не лише сприяють їх професійному становленню, тобто формуванню професійних компетентностей, у тому числі комунікативно-стратегічної, але й формуванню особистісних якостей, підготовці до життя та активної діяльності в сучасному суспільстві.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Лінгвістична підготовка майбутніх учителів початкових класів повинна відбуватися в умовах інноваційного навчання, яке спрямоване на розвиток творчого і критичного мислення майбутнього вчителя, практичного досвіду та умінь навчально-дослідної діяльності, визначення особистісних ціннісних орієнтацій, що складають основу його професійної компетентності. Цьому в першу чергу сприяє компетентнісний підхід у галузі вищої педагогічної освіти, який передбачає інтегровані вимоги до кінцевого результату професійної підготовки майбутніх учителів. У ракурсі компетентнісного підходу процес формування комунікативно-стратегічної компетентності майбутніх педагогів повинен мати прогностичний характер, орієнтувати зміст викладання сучасної української мови на кінцевий результат, передбачати посилення професійної спрямованості предметів лінгвістичного циклу та інтегративність їх змісту, засвоєння змісту на діяльнісній основі, розробку ефективної системи оцінювання навчальних досягнень студентів, диференціацію навчання.

Однак наше дослідження показало, що недостатньо розробленими залишаються багато конкретно-методичних аспектів даної проблеми, які стосуються кардинальних змін змісту вищої педагогічної освіти, що передбачають розробку нових навчальних планів, інтегрованих навчальних курсів, педагогічних технологій тощо, з чим і пов'язані перспективи подальших наукових пошуків.

Література

1. Введенский В.Н. Коммуникативная компетентность педагога характеристика, способы совершенствования / В.Н.Введенский. — СПб. : ИОВ РАО, 2003. — 52 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Голов. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи : В. Т. Бусел, М. Д. Василюк-Дерибас, О.

В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко. — К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.

3. Драч І.І. Компетентнісний підхід як засіб модернізації змісту вищої освіти / І.І.Драч // Проблеми освіти : наук. зб. / Кол.авт. — К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. — 2008. — Вип. 57. — С. 44-48.

4. Житцева компетентність особистості : науково-методичний посібник / [Ред. Сохань Л. В., Єрмакова І. Г., Несен Г.М.]. — К. : Богдана, 2003. — 520 с.

5. Кодлюк Я.П. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх педагогів як пріоритет модернізації вищої освіти України / Я.П.Кодлюк // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За заг. ред. О.В.Овчарук. — К. : «К.І.С.», 2004. — С. 10-11.

6. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти/ За загальною редакцією В.Д.Шинкарука. Укладачі : Я.Я.Болубаш, К.М.Левківський, В.Л.Гуло, Л.О.Котоловець, Н.І.Тимошенко. — К. : МОН України, ІТІЗО, 2008. — 69 с.

7. Мацько Л. І. Текст як об'єкт лінгводидактики в аспекті проблеми мовної освіти / Л. І. Мацько // Вісник Черк. нац. ун-ту ім. Б. Хмельницького. — Вип. 54. — Черкаси : Черкас. нац. ун-т, 2004. — С. 10-13.

8. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід до формування змісту середньої освіти: досвід зарубіжних країн / О.В.Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики / За заг. ред. О.В.Овчарук. — К. : «К.І.С.», 2004. — С. 5-15.

9. Пометун О.І. Компетентнісний підхід до оцінювання рівнів досягнень учнів/ О.І.Пометун. — К. : Презентація на нараді Центру тестових технологій 19.10. 2004 р. — 10 с.

10. Пометун О. І, Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. — К. : А.С.К., 2004. — 192 с.

11. Рубинштейн С.Л. О мышлении и путях его исследования / С.Л. Рубинштейн. — М. : Изд-во АН СССР, 1958. — 148 с.

12. Стратегия модернизации содержания общего образования. — М. : Мир книги, 2001. — 104 с.

13. McClelland D.C. Testsing for Competence Rather Than for „Intelligence»// American Psychologist, 1973. Vol.28, №1. P.1-14.

ДИДАКТИЧНА ГРА У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

УДК 800:37.02

Трифопова О.С.

В статтє дано определение дефиниций «игра», «дидактическая игра», «речевая личность старшего дошкольника», приведены примеры дидактических игр, направленных на формирование речевой личности детей старшего дошкольного возраста.

Ключевые слова: речевая личность, дети старшего дошкольного возраста, дидактические игры.